

KADIN VE EŞİTLİK

Hawa Çolak, Oktay Turhan, Derya Uçan

BALIKESİR ÜNİVERSİTESİ JEOGENÇ, BALIKESİR

Jeoloji Mühendisleri Odası ve ona bağlı olarak çalışmalarını yürüten JEOGENÇ meslek sorunların çözümü için mücadele etmek için kurulmuş mesleki bir örgütlenmedir. Ancak mesleki sorunları siyasal, kültürel, ekonomik yapıdan ayrı ele almamız olanaksızdır. Temel toplumsal meselelere duyarlı olunmadan ve bunların çözümü için mücadele etmeden mesleki sorunları yalnız başına ele alıp bunlara yönelmek sonuç getirmesi olanaksız beyhude bir çabadan öte bir anlamının olması beklenemez. Bundan dolayı diğer meselelerin yanında kadının statüsü ve sorunları da çalışmalarımızın odağında olması gereken önemli bir toplumsal sorundur. Bununla beraber kadınların mevcut durumu ve sorunları yalnız kadın cinsinin değil bütün toplumun sorunudur. Kadın özgürleşmedikçe toplumun özgürleşmesi huzur ve refahının artması beklenemez

Kadın hayatın her alanında aile içinde, okulda, iş hayatında, baskı ve ayrımcılığa mahsur kaldığı artık herkesin kabul ettiği inkâr edilemez bir gerçektir. Ancak konu sorunun çözümüne gelince fikirler ayrışmakta farklı yaklaşımlar ortaya çıkmaktadır. Birleşmiş Milletler çok sayıda konferans düzenleyip sözleşmeler imzalayarak sorunu çözmeye çalıştığı iddiasındadır. Devletler sadece kadın sorununun çözümüyle görevli bir takım kurumlar kurmakta dünya ölçeğinde, ulusal düzeyde kampanyalar düzenlenmektedir. AKP hükümeti de birçok sorunda olduğu gibi bu soruna da baş koymuş medeni kanun başta olmak üzere çok sayıda hukuksal düzenlemeyle haydi kızlar okula kampanyalarıyla sorunu çözmek gayretindedir. Çeşitli kadın örgütleri kooperatifler kurarak kadınlara parça başı işler bularak kadınlara para kazandırmaya çalışıyorlar, bankalar kadınlara kredi vererek girişimciliğe özendiriyor ama bütün bu çabalara rağmen sorun çözülebilmemiş değil görünen o ki çözüleceğe de benzemiyor. Tamamı göstermelik olan politik yada ekonomik rant kaygısıyla yapılan bu girişimlerin sorunun çözümü noktasında olumlu bir getirisinin olması beklenemez.

Çözüm noktasında doğru yönelimler geliştirebilmek ancak sorunun doğru kavranmasıyla mümkün olabilir. Bunun için öncelikle sorunun tarihsel arka planını geniş bir perspektifle ele almamız gereklidir. İnsanlığın tarihini iki büyük döneme ayırabiliriz. Bunlardan ilki insanlığın ortaya çıkışından kadının köleleştirilmesine kadar sürmüş olan uygarlık öncesi komünal dönemdir. Komünal dönemi karakterize eden temel olgu özel mülkiyetin olmaması, üretimin ve tüketimin kolektif bir nitelik taşımasıdır. Bu kolektivist yapı içerisindeki ev işleri de kamusal bir nitelik taşıyordu aile günümüzden farklı olarak birçok kadın erkek ve çocuğu kapsayan büyük bir topluluktu. Erkek besin temininde birinci dereceden sorumlu iken kadın ev işlerini yapıyor, çocukların beslenmesi, vahşi hayvanlardan korunması, hayvanların ve bitkilerin evcilleştirilmesi gibi önemli toplumsal görevleri yerine getiriyordu. Kadının kamusal üretim alandaki bu önemli konumundan dolayı toplumda önemli bir yere sahipti. Ancak analık hukukunun geçerli olduğu bu sosyal ve ekonomik sistem üretim araçlarında meydana gelen gelişmelere paralel olarak sarsıntıya uğramaya başladı. Hayvancılık ve tarımın gelişmesiyle beraber erkeğin toplumsal statüsü yükseldi ve kas gücü üretim faaliyeti içerisinde vazgeçilmez bir noktaya ulaştı, aileler küçüldü ev işleri kamusal niteliğini kaybetti toplumu ilgilendirmeyen özel bir iş haline aldı. Kadının-kamusal hizmet alanından dışlanması, onun eve kapatılmasıyla ve mülkiyetin ilk biçimi olan kadının köleleştirilmesiyle sonuçlandı. Özel mülkiyetin ortaya çıkması sınıfları, devleti, miras sorununu, köleliği

beraberinde ortaya çıkardı. Babalar çocuğun kendisine ait olmasını garanti altına almak için kadına tarifsiz eziyetler etmiş, bu durumu meşrulaştırmak için dinsel hukuksal kültürel alanı yeniden şekillendirmiş, analık hukukunun ve komünal dönemin bütün kalıntılarını ortadan kaldırmıştır, devlet yetkinleşmiş baskı ve şiddet aygıtı haline gelmiştir. Kadın erkeğin isteklerinin kölesi ve çocuk yetiştirme aracına dönüşmüştür.

Komünal düzenin ortadan kalkmasından sonra bir birini takip eden sınıflı toplumlarda kadının durumunda önemli bir değişiklik olmadı. Sanayi devrimi ile makinelerin üretim faaliyetinde kullanılmaya başlanması üretimde devasa bir artışa neden olmakla beraber üretim faaliyeti içerisindeki kas gücünün önemini azalttı

ve bunun sonucu olarak kadının tekrar toplumsal üretim faaliyetine girmesinin önünü açtı, yani sorunu çözüme bağlayacak maddi koşulları yarattı. Kadın sürekli artan bir oranda üretim faaliyeti içerisinde yer almaya başladı. Daha önceki dönemlerde ancak kırdan ücretsiz aile işçisi olarak üretimin içinde yer alabilen kadın artık neredeyse bütün sanayi dallarında çalışabilecek duruma geldi.

Kadının fiziki durumuna uygun çalışma koşullarının oluşması sorununun çözülmesini sağlamadı. Burjuvazinin eşitlik özgürlük kardeşlik sloganlarının etkisine kapılan kadınlar burjuvazinin kadının sorunlarına çözüm getireceği ümidi ile Fransız devriminin ve bütün diğer burjuva devrimlerinin mayasını oluşturdular. Fransız devriminde en ön saflarda savaşın Versailles sarayını ele geçiren kadınlar burjuvazinin de diğer efendilerden farklı olmadığını anlamaları uzun sürmedi. Burjuvazi bütün diğer her şeyde olduğu gibi kadınlar konusuna da azami kar mantığıyla yaklaştı. Kadının statüsünün değişmemesi kendi çıkarlarına uygun olduğundan bu konuda gerekli adımları atmamak için uzun süre direndi. Geleneksel baskıya ek olarak kadın çalışma yaşamında da aşırı baskı ve sömürüye maruz kaldı. Kapitalistler kadına yönelik geleneksel anlayışları kullanarak kadını düşük ücretle ve ağır çalışma koşullarında çalışmaya zorladı. Kadının genel olarak ev kadını olarak görülmesi ev dışında yaptığı işin gelir arttırıcı iş olarak değerlendirilmesi kapitalistlerin kadını daha fazla sömürmesini kolaylaştırdı. Kadının aşağılanması, ezilmesi devam etti ancak kadın Paris komün barikatlarında savaşarak, sekiz martı yaratan mücadelelerle, bazen yaşamı pahasına verdiği mücadelelerle bugün sahip olduğumuz hakları elde etti. Kadının bu mücadelelere atılmasında üretim faaliyeti içerisinde yer almanın verdiği güç ve cesaretin son derece etkili olduğunu söyleyebiliriz. Yirmi birinci yüzyılda kadının sahip olduğu hakların azımsanamayacak düzeyde olmasına rağmen kadının eşitlik yolunda yürümesi gereken daha çok mesafe var. Kadın hala cinsel-ulusal-sınıfsal baskıya ve ayrımcılığa maruz kalıyor; ataerkil zihniyet kadınların gelişimi önünde büyük bir engel olarak duruyor; kadının çalışma hayatına girebilmesinin olanakları hala çok sınırlı.

Kadın sorununu ele alırken diğer bütün toplumsal sorunlarda olması gerektiği gibi sınıfsal bir yaklaşım zorunludur. Çünkü bir takım ortak yönleri olmakla beraber genelde emekçi kadınlarla burjuva kadınlarının sorunları ve talepleri birbirinden oldukça farklıdır. Bizim bu konuda ya milyonlarca ezilen kadının ya da bir avuç burjuva kadının taleplerini dillendirmenin dışında üçüncü bir seçeneğimiz yoktur. İlk seçenek kadın sorununun kesin olarak çözüme bağlayabilecek tek seçenektir. Eşitlik sorununu da ele alırken bu gerçeklikten yola çıkmamız gerekiyor.

Eşitlik sorununu sadece kadının hukuksal alanda erkekle eşit olması sorunu değildir. Mücadeleyi ve talepleri bununla sınırlamak sorunu çözümsüzlüğe mahkûm etmektir. Kadının ezilmişliğinin temelinde ekonomik olarak erkeğe bağımlı olması yatmaktadır. Ailenin dayanağı olmak ve onu beslemek zorunda olan erkek hiçbir hukuksal desteklenmeyi gereksinmeyen egemen bir otorite kazanır. Kadının ekonomik olarak bağımsız olması, üretim faaliyeti içerisinde eşit koşullara sahip olması diğer bütün sorunları bağlayıcılığı açısından ilk sırada yer almalıdır. Eşitlik mücadelesinde önümüze koymamız gereken ilk hedef kadının çalışma hayatına girmesi önündeki engellerin kaldırılması eşit iş koşullarının yaratılması ve kadının erkekle eşit işe eşit ücret alması önündeki engellerin kaldırılması olmalıdır. Bunun için öncelikle kadının görevi olarak sayılan çocuk bakımı ev işleri gibi faaliyetlerin kadının omuzlarından alınması gereklidir. Ancak bu ev işlerinin çocuk bakımının kadının erkekle eşit olarak paylaşılması anlamında değil bu yükümlülüklerin her iki cinsin ev işlerinin köreltici bunaltıcı yıpratıcı etkisinden tam olarak

kurtulması biçiminde olmalıdır. Bunun için genel çamaşırhaneler genel mutfak ve yemek haneler ücretsiz ve yaygın olarak, çocukların eğitim ve bakımı için eğitim kurumları anaokulları ve kreşler açılmalıdır.

Türkiye egemenleri sorunu çözme iddiasındadırlar. Ancak gerçek yaşamda karşılık bulmasının koşullarının olup olmasına bakmadan çeşitli kanunlar çıkarıp eylem planları hazırlayarak çözüme ulaşamayacağını bu tutumların samimi ve çözüme yönelik olmadığını yaşam her gün bize gösteriyor. Kadının iş gücüne katılma açısından Türkiye'yi incelediğimizde kadının iş gücüne katılımının her geçen yıl daha da azaldığını buna bağlı olarak ta kadının toplumsal statüsünün sürekli gerilediğinin görmekteyiz 1955 yılında iktisaden faal nüfusun %43 ünü kadınlar oluştururken 1990 yılında bu oran %35'e kadar gerilemiştir. Kadın nüfusu içindeki oran olarak ta iktisaden faal olan kadınların 1955'te kadın nüfusun %72'sini oluştururken, günümüzde bu oran %42'dir. İş gücüne katılım açısından 1990 yılında kadının iş gücüne katılımı bütün iş gücünü %34 nü oluştururken 2003 yılında bu oran sadece%23 tür. Bu oranlar Türkiye de kadının sürekli üretim alanından uzaklaştırıldığını göstermektedir. Bu durum da cinsiyetçi iş bölümünün ve kadına yönelik geleneksel yargıların etkisi olduğu gibi Türkiye yi yönetenlerin kadın sorunu konusunda izledikleri politikanın kadının sorunlarını çözmekten çok uzak olduğunu göstermektedir. Medeni kanunda kadınla erkeğin eşitlenmesi eşit haklara sahip olmasının bu tablo dikkate alındığında, pratik hiçbir değerinin olmadığı, kadının iktisadi anlamda erkeğe bağlı olduğu sürece geleneksel ataerkil iş bölümü ve kadının aileye karşı yükümlülükleri ortadan kaldırılmadan hiçbir yapıcı olumlu çözümün ortaya çıkamayacağı nesnel bilimsel bir gerçektir. Geçtiğimiz birkaç yıldır haydi kızlar okula adı altında bir kampanya düzenleniyor kızların okuması elbette olumlu ve önemli bir gelişmedir ancak içeriğine ve seyrine baktığımızda kampanyanın siyasal iltidarların her zamanki popülist çıkışlarından biri olduğu kendini gösteriyor. Kız çocuklarının okula gönderilmemesinin en önemli nedeni yoksulluktur. Bugün yoksulluğun sorumlularının kalkıp kız çocuklarının okutulmamasını ebeveynlere bağlanması ve birkaç tane memur gönderilerek ailelerin ikna edilmeye çalışılması diğer bütün koşullar değiştirilmeden böyle bir yönelime girilmesi son derece iki yüzlü bir politikadır. Eğitim sorunu ancak eğitimin ücretsiz olması ve yoksulluğun ortadan kalkması durumunda çözülebilir. Günümüzde birçok sözleşme deklarasyon ve kanuna rağmen kadın hala ezilmekte şiddete maruz kalmakta düşük ücretle çalıştırılmaktadır. Hukuksal alanda görece var olan eşitliğin gerçek hayatta karşılık bulamamasını kadının ekonomik bağımlılığında aramak gerekir.

Çalışma yaşamında kadınlar için fırsat eşitliğinin sağlanması, kadının geleneksel üretim alanlarının dışında da çalışmasının olanaklarının yaratılması kadınların eğitim ve üretim faaliyeti içerisine girmesinin önündeki engellerin kaldırılması vb. uygulamalar ve önlemler sorunun çözümü için yeterli değildir. İşsizlik ve yoksulluk ortadan kaldırılmadan bu tür önlemlerin alınması işsizler içerisindeki kadınların oranını artırmak iş yaşamında kadınla erkek arasında rekabeti ve çatışmayı arttırmak dışında çok fazla bir katkı sağlamaz

Kadının kamusal hizmet alanından dışlanmasıyla başlayan köleliği ancak kadının tekrar tam anlamıyla kamusal hizmet alanına dönmesiyle ortadan kaldırılabilir. Kadının ekonomik bağımlılığı ortadan kaldırılmadan ezilmesini ve aşağılanmasını tetikleyen işsizlik ve yoksulluk gibi ekonomik sorunlar çözülmeden sorunu çözüme ulaştırmak imkansızdır. Bu tür etkenleri göz ardı eden ve kadın sorununu salt kültürel bir sorun gibi ele alan her türlü yaklaşım yanlı ve sorunun asıl nedenlerinin üstünün örtülmesi amacına hizmet eder. Kadın sorunu bir cinsin diğeriyle olan bağımlılık ilişkisine dayanıyor olmakla beraber, bir cinsin diğeriye karşı mücadele etmesiyle çözülemez. Mevcut sosyo ekonomik yapı içerisindeki bütün ezilenlerin yoksulların dil cins ırk ayrımı gözetmeksizin bir araya gelip sorunlarının çözümü için ortak bir mücadele yürütmeleri bir zorunluluktur.